

В. А. Цопа¹, С. І. Чеберячко¹, О. О. Яворська¹, О. В. Дерюгін¹, О. О. Ченчева², С. В. Сукач², Д. В. Резнік²

¹ Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Дніпро, Україна

² Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, Кременчук, Україна

АНАЛІЗ ВИМОГ РАМКОВОЇ СТРАТЕГІЇ ЄС ДО СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ЗДОРОВ'Я ТА БЕЗПЕКОЮ ПРАЦІ

Анотація. Мета. Дослідження вимог Рамкової стратегії ЄС із безпеки та здоров'я на роботі на 2021-2027 рр. для визначення основних цілей системи управління охорони здоров'я та безпеки праці в організації щодо покращення здоров'я та безпеки працівників. **Методика.** Для дослідження був використаний формалізований контент-аналіз, який представляє собою якісно-кількісний метод вивчення документів, який полягає в обробці тексту з подальшою інтерпретацією результатів. **Результати.** Встановлено, що відповідно до Рамкової стратегії ЄС із безпеки та здоров'я на роботі на період 2021-2027 рр. для підвищення результативності системи управління охороною здоров'я та безпекою праці в організаціях необхідно передбачити управління змінами, заходи для профілактики нещасних випадків та захворювань на виробництві та готовності до майбутніх потенційних викликів. Визначено, що системи управління охороною здоров'я та безпекою праці повинні відобразити оцінку професійних ризиків, заміну (усунення) небезпечних речовини з виробничих технологій, захист від гендерного насильства та створення інспекцій праці. Запропоновано цілі Рамкової стратегії ЄС із безпеки та здоров'я на роботі на 2021-2027 р. включити в стратегічний план розвитку організації, що дозволить передбачити відповідні заходи на тактичному і операційному рівні систем управління організацією з наголосом на забезпечення й підтримку добробуту працівників, що спонукає формуванню усвідомленому відношенню працівників до своїх зобов'язань. **Наукова новизна** полягає у науковому обґрунтуванні вимог до розробки стратегія розвитку системи управління охорони здоров'я та безпеки праці в організації на основі управління змінами та готовістю до майбутніх викликів та потенційних загроз. **Практична цінність** полягає у розробці задач, які відповідають стратегії розвитку організації відповідно до вимог Рамкової стратегії ЄС із безпеки та здоров'я на роботі на 2021-2027 р.

Ключові слова: рамкова стратегія, система охорони здоров'я і безпеки праці, професійний ризик, небезпека.

Вступ

У Брюсселі (Бельгія) 28 червня 2021 року Комісія ЄС прийняла нову Рамкову стратегію з охорони здоров'я і безпеки праці (далі - ОЗіБП) на період 2021-2027 рр. У ній визначено ключові дії для урядів країн, які потрібні для поліпшення охорони здоров'я і безпеки праці працівників протягом наступних років. У Рамковій стратегії ЄС на 2021-2027 рр. наголошено, що за останні десятиліття було досягнуто прогресу. Наприклад, кількість нещасних випадків на виробництві зі смертельними наслідками в ЄС за період 1994-2018 рр. зменшилася приблизно на 70%, але цього замало, заявляють європейські фахівці. Незважаючи на цей прогрес, у ЄС у 2022 р. сталося понад 3,3 тис. нещасних випадків зі смертельними наслідками. Щороку понад 200 тис. працівників помирають від хвороб, пов'язаних з роботою [1].

Отже, підтримка та вдосконалення стандартів захисту працівників на виробництві є постійною проблемою і водночас нагальною потребою. Крім поліпшення здоров'я та добробуту є вагомими економічними аргументами щодо підвищення рівня захисту працівників. Нещасні випадки та захворювання, які пов'язані з роботою, коштують економіці ЄС понад 3,3% ВВП щороку. Це потребує відповідного реагування, принаймні, розгляду питання на національному рівні щодо реалізації вимог Рамкової стратегії ЄС при переході на зелені та цифрові технології, а також покращення профілактики та готовності до майбутніх викликів під час настання надзвичайних ситуацій, щоб гарантувати, що оновлені заходи та підходи досягнуть кожного робочого місяця.

Аналіз літературних джерел. Аналіз досліджень з проблем адаптації національного законо-

давства до вимог ЄС показав значний інтерес до цього питання. Так, автором статті [2] наголошується, що адаптація законодавства України до законодавства ЄС повинна базуватись, виключно на розвитку підприємницької, соціальної, культурної активності громадян України, що сприятиме поступовому зростанню рівня життя населення, при чому пропонується відкинути всі положення, які навпаки, призведуть до зменшення економічного зростання країни. В іншому дослідженні [3] говориться, що необхідно проводити поетапне наближення національного законодавства до вимог ЄС, забезпечуючи відповідну модернізацію вітчизняного правового поля і забезпечуючи прозорість змін, що гарантуватиме зменшення кількості як зовнішніх, так і внутрішніх конфліктних ситуацій. Автор наголошує, що потрібно привести власні амбіції до спільної мети шляхом посилення міжнародної співпраці з приватно-державного партнерства, збалансованого фінансування та реформаційних рішень, направлених на запровадження механізмів адаптації всієї законодавчої системи України у відповідність до вимог ЄС. Схожу думку щодо поетапної адаптації законодавства у сфері поведінки з відходами до вимог ЄС висловила авторка ще однієї публікації [4], в якій запропоновано відповідний алгоритм дій. В той же час, реалізація подібного алгоритму стикається з купою різних суперечок між гілками влади в Україні, що пов'язана з гострою політичною боротьбою [5]. Для зменшення негативних наслідків автор дослідження говорить про розробку дієвого механізму імплементації чинних правових норм ЄС на основі "acquis communautaire".

Відмітимо, що група міжнародних стандартів із забезпечення безпечних умов праці, які необхідно

адаптувати до національного законодавства, на жаль, знаходяться «останніми» в черзі [6], на що вказує повільна реалізація вимог Концепції реформування системи управління охороною праці в Україні, яка затверджена Кабінетом Міністрів України ще у 2018 році. Можна сказати, що сповільнення відбулось через появу світової пандемії, хоча в країнах ЄС вона, навпаки, стала основним рушієм змін законодавчої бази з безпеки праці [7]. Зокрема, серед основних спільних рухів держав-членів ЄС до розвитку системи управління (далі - СУ) ОЗіБП в умовах пандемії COVID-19 виділено вакцинацію, посилення вимог психосоціальних ризиків [8], розробка нормативів для збільшення тривалості життя [9].

Проведений аналіз літературних джерел оголив проблему з адаптації міжнародного законодавства у сфері СУ ОЗіБП до реалій вітчизняних компаній. Це вимагає прийняття збалансованих рішень, за принципом «не нашкодити» економічному зростанню. Однак забезпечення відповідної якості життя, його тривалості, які є пріоритетом розвитку України [10], вимагає імплементації вимог Рамкової стратегії з охорони здоров'я і безпеки праці на період 2021-2027 рр. Тому виникає задача з проведення аналізу вимог Рамкової Стратегії ЄС та визначення пріоритетних заходів з її реалізації в українських організаціях для формування Національної Стратегії охорони праці в Україні.

Метою статті є дослідження вимог рамкової стратегії ЄС з СУ ОЗіБП на період 2021-2027 рр. та визначення основних цілей для систем управління охороною здоров'я та безпеки праці в організації для зменшення травматизму та професійних захворювань.

Матеріали і методи. Для дослідження був використаний формалізований контент-аналіз, який представляє собою якісно-кількісний метод вивчення документів, який полягає в обробці тексту з подальшою інтерпретацією результатів. Послідовність дій складається з огляду документу (зовнішнє дослідження), вивчення його змісту, визначення ключових формулювань й внутрішнє дослідження, а саме його контексту, смислового навантаження. Внутрішній аналіз складається зі змістовного, юридичного та психологічного оцінювання документу з'ясування змістових одиниць, які можна однозначно фіксувати та перекладати у кількісні показники. Змістові одиниці відображають провідну ідею тексту через окремі поняття, явища, події тощо. Особливістю цього наукового методу є той факт, що інформація, яка міститься в документах зібрана для дослідження певної проблеми, яку дослідник не може на власний розсуд змінювати, доповнювати інформацію, яка міститься у них.

Результати дослідження

Україна отримала статус кандидата на членство у ЄС Рамкова Стратегія ЄС щодо здоров'я та безпеки праці 2021-2027 рр. має назву "Безпека праці та охорона здоров'я на роботі в мінливому світі праці", що підкреслює необхідність управляти змінами в СУ ОЗіБП. Рамкова Стратегія ЄС базується на наступних п'яти стовпах СУ ОЗіБП ЄС (рис. 1):

1. Зміцнена база доказів;
2. Потужний соціальний діалог;
3. Мобілізоване фінансування;
4. Покращення правозастосування;
5. Підвищення обізнаності.

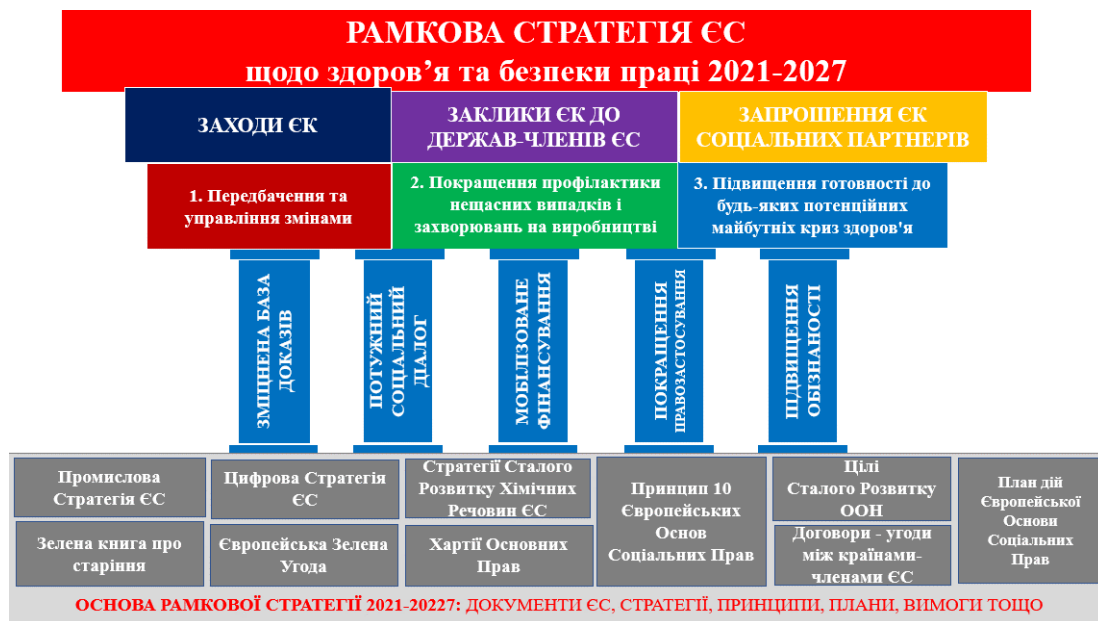

Рис. 1. Основа Рамкової Стратегії ЄС

Розробка Рамкової стратегії ЄС розроблялась на основі загальних етапів (рис. 2), з урахуванням Європейських і Міжнародних документів при участі "American Council on Science and Health" (ACSH), "European Agency for Safety and Health at Work" (EU-OSHA), "Committee of Senior Labor Inspectors"

(CSLI). Це дозволило сформулювати модель оновленого бачення системи управління з охорони здоров'я і безпеки праці на трьох інтегрованих ключових цілях-напрямах, що дають синергетичний ефект в частині зменшення втрат життя та здоров'я працівників в ЄС (рис. 3):

1. Передбачення та управління змінами в новому світі праці, викликаними переходом на зелені та цифрові технології та демографічною ситуацією - старіння населення ЄС;

2. Покращення профілактики нещасних випадків і захворювань на виробництві;

3. Підвищення готовності до будь-яких потенційних майбутніх криз здоров'я.

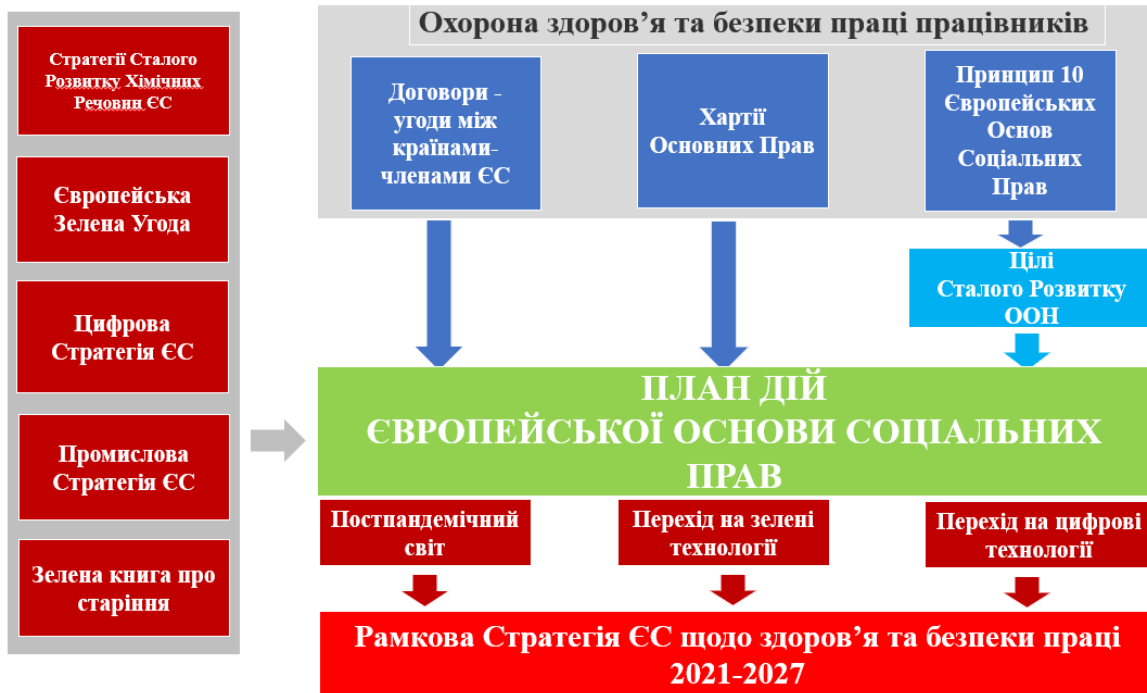

Рис. 2. Основні документи на основі яких була розроблена Рамкової стратегії СУ ОЗіБП ЄС 2021-2027

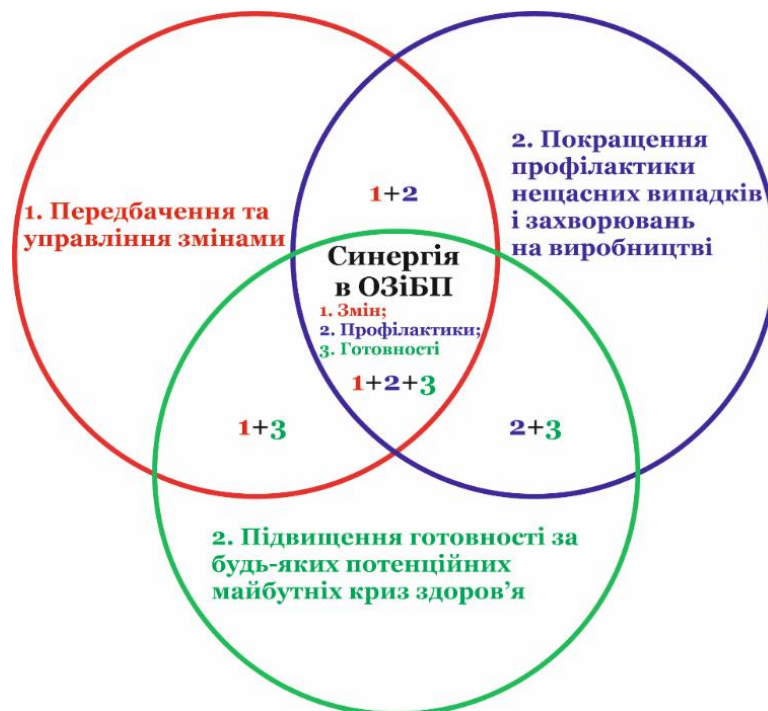

Рис. 3. Модель синергії ключових цілей-напрямків Рамкової Стратегії СУ ОЗіБП ЄС 2021-2027

Виходячи з моделі синергії ключові цілі-напрямки було пов'язано із заходами ЄК та закликами до держав-членів ЄС, які разом із запрошеннями до соціальних партнерів направлені на покращення СУ ОЗіБП. Це дозволило сформуванню відповідних заходів для підвищення безпеки праці (табл. 1 – 3) на основі

управління змінами. Зокрема, необхідно оновити законодавчу базу з безпеки праці, розпочати "Кампанію EU-OSHA за здорові робочі місця" та розробити аналітичну основу, електронні інструменти та вказівки для оцінки ризиків, пов'язаних психосоціальними та ергономічними небезпечними чинниками.

Аналізуючи дані в табл. 1-3 за областями розвитку можна зробити висновок, що основною ціллю-напрямком рамкової стратегії під назвою «Передбачення та управління змінами», являються заходи ЄК,

які в першу чергу направлені на розвиток та покращення системи управління ОЗіБП, по друге це захист від небезпечних речовин, по третє зменшення ризиків (табл. 4).

Таблиця 1 – Заходи Комісії ЄС для цілі-напрямку "Передбачення та управління змінами"

№ з/п	Що буде робитися	З якою сферою пов'язано	Примітка
1.	Оновити законодавчу базу щодо СУ ОЗіБП, пов'язану з цифровізацією, шляхом перегляду Директиви про робочі місця та Директиви про екранне обладнання (термін виконання - до 2023 року)	СУ ОЗіБП (перехід на цифрові технології)	Директива Ради 89/654/ЄЕС від 30 листопада 1989 р. щодо мінімальних вимог безпеки та гігієни праці на робочому місці.
2.	Запропонувати захисні граничні значення для:		
2.1	Азбест у Директиві про азбест на виробництві (термін виконання - 2022 рік)	Небезпечні речовини	Директива 2009/148/ЄС Європейського парламенту та Ради від 30 листопада 2009 року про захист працівників від ризиків, пов'язаних із впливом азбесту на роботі.
2.2	Свинець і дізоціанати в Директиві про хімічні агенти (термін виконання - 2022 рік)	Небезпечні речовини	Директива Ради 98/24/ЄС від 7 квітня 1998 року про захист здоров'я та безпеки працівників від ризиків, пов'язаних з хімічними речовинами на роботі.
2.3	Кобальту в Директиві щодо канцерогенів і мутагенів (термін виконання - I квартал 2024 року)	Небезпечні речовини	Директива 2004/37/ЄС - канцерогени, мутагени або токсичні для репродукції речовини на роботі
3.	Розпочати «Кампанію EU-OSHA за здорові робочі місця», щодо створення безпечного та здорового цифрового майбутнього, зокрема охоплюючи психосоціальні та ергономічні ризики (термін виконання - 2023-2025 рр.)	СУ ОЗіБП (перехід на цифрові технології)	«Кампанія EU-OSHA за здорові робочі місця»
4.	У співпраці з державами-членами та соціальними партнерами підготувати незаконодавчу ініціативу на рівні ЄС, пов'язану з психічним здоров'ям на роботі, яка оцінює нові проблеми, пов'язані з психічним здоров'ям (термін виконання – 2022 рік)	Захворювання (психічне здоров'я на роботі)	Розробка вказівок та рекомендацій, що до охорони психічного здоров'я працівників.
5.	Розробити аналітичну основу, електронні інструменти та вказівки для оцінки ризиків, пов'язаних із зеленими та цифровими роботами включаючи психосоціальні та ергономічні ризики (термін виконання – 2021 рік)	СУ ОЗіБП (перехід на цифрові та зелені технології)	Розробка вказівок та рекомендацій, що до оцінки ризиків небезпек: при переході на зелені та цифрові технології
6.	Попросити групу експертів, щодо ефективних способів інвестування в охорону здоров'я, висловити думку, щодо підтримки психічного здоров'я працівників охорони здоров'я та інших основних працівників (термін виконання - 2021 рік)	Захворювання (психічне здоров'я працівників)	Розробка запобіжних заходів щодо інфекційних хвороб

Таблиця 2 – Запрошення Комісії ЄС до соціальних партнерів до заходів для цілі-напрямку "передбачення та управління змінами"

№№	Запрошення що робитися	З якою сферою пов'язано
1.	Вжити заходів і оновити існуючі угоди на міжгалузевому та галузевому рівнях для вирішення нових питань СУ ОЗіБП, пов'язаних із цифровим ринком праці, зокрема психосоціальних та ергономічних ризиків (термін виконання 2023 рік)	СУ ОЗіБП (перехід на цифрові технології)
2.	Знайти узгоджені рішення для вирішення проблем, пов'язаних із дистанційною роботою, цифровізацією та правом на відключення, спираючись на Рамкову Угоду Європейських Соціальних Партнерів щодо цифровізації	СУ ОЗіБП (перехід на цифрові технології)

В таблицях 5-7 представлені заходи, які рекомендується запровадити у державах-членів ЄС з досягнення цілі «покращення профілактики нещасних випадків і захворювань на виробництві», що пов'язане в першу чергу з сприйняттям підходу «Нульового Бачення» до смертей, пов'язаних з роботою, шляхом

покращення збору даних про нещасні випадки, створення спеціалізованої тристоронньої робочої групи «Нульового Бачення» з громадськими захисними організаціями (наприклад Комітет інспекторів праці (SLIC)) та Американською радою з питань науки та охорони здоров'я (ACSH).

Важливою умовою для зменшення травматизму являється оновлення правил ЄС щодо небезпечних речовин для боротьби з раком, репродуктивними та респіраторними захворюваннями шляхом консультацій із соціальними партнерами щодо знижених граничних значень шкідливих речовин у повітрі робочих зон, Визначення пріоритетного переліку репротоксикантів та інше. Крім того, для виконання підходу «Нульового Бачення» щодо смертності, пов'язаної з роботою, в ЄС передбачається забезпечити покращене керівництво та навчання щодо оцінки ризиків та заходів із запобігання нещасних випадків, зокрема для мікропідприємств. Аналізуючи дані з табл. 5-7 встановили, що основною задачею для реалізації цілі

Рамкової Стратегії - "Покращення профілактики нещасних випадків і захворювань на виробництві" являється, знову ж таки заклик до покращення СУ ОЗіБП, а на другому місці – це зниження "ризиків", а на третьому – зниження кількості використання небезпечних речовин (табл. 8). В табл. 9 і 10 представлені заходи щодо досягнення цілі з "підвищення готовності до що будь-яких потенційних майбутніх криз здоров'я". Так, передбачається, що в організаціях необхідно провести поглиблену оцінку наслідків пандемії та ефективності роботи СУ ОЗіБП для розробки надзвичайних процедур і вказівок для швидкого розгортання, впровадження та моніторингу заходів у потенційних майбутніх кризах.

Таблиця 3 – Заклики Комісії ЄС до держав-членів ЄС для цілі-напряму "Передбачення та управління змінами"

№ з/п	Заклик що повинно робитися	З якою сферою пов'язано
1.	Оновити свою національну законодавчу базу, консультуючись із соціальними партнерами, щоб усунути ризики та використати можливості СУ ОЗіБП, пов'язані з переходом на зелені та цифрові технології. Держави-члени повинні зосередитися на використанні цифрових інструментів, щоб зробити інспекцію праці більш ефективною шляхом як запобігання, так і виявлення порушень законодавства.	СУ ОЗіБП (перехід на цифрові технології) СУ ОЗіБП (перехід на цифрові технології)
2.	Проводити «експертні оцінки», що стосуються професійних психосоціальних та ергономічних проблем.	Ризики (психосоціальні та ергономічні проблеми)
3.	Посилити моніторинг і збір даних щодо психічних і психосоціальних ризиків у різних секторах (галузях).	Ризики (психічні і психосоціальні ризики)

Таблиця 4 – Кількість заходів, закликів та запрошень ЄК по цілі-напряму Рамкової Стратегії "Передбачення та управління змінами"

№ з/п	Область розвитку та покращення ОЗіБП	Заходи ЄК	Заклики до держав членів ЄС	Запрошення до соціальних партнерів	Всі (заходи, заклики та запрошення)	
					кількість	%
1.	СУ ОЗіБП	4	1	2	7	50,0
2.	Захворювання	2	0	0	2	14,3
3.	Небезпечні речовини	3	0	0	3	21,4
4.	Ризики	0	2	0	2	14,3
5.	Система охорона здоров'я	0	0	0	0	0
6.	Гендерне насильство	0	0	0	0	0
7.	Інспекція праці	0	0	0	0	0
Всього, в кількості		9	3	2	14	100,0
Всього, в відсотках (%)		64,3	21,4	14,3		
В підсумку, в кількості					14	

Таблиця 5 – Заклики Комісії ЄС до держав-членів ЄС для досягнення цілі-напряму "Покращення профілактики нещасних випадків і захворювань на виробництві"

№ з/п	Заклик що повинно робитися	З якою сферою пов'язано
1.	Працювати над виконанням підходу «Нульового Бачення» щодо смертності, пов'язаної з роботою, в ЄС.	СУ ОЗіБП (Підхід «Нульового Бачення» до смертей)
2.	Звертати увагу на професійні ризики, пов'язані із захворюваннями системи кровообігу.	Ризики системи кровообігу
3.	Просувати Європейський Протираковий Кодекс серед працівників, щоб підвищити їхню медичну грамотність і зменшити ризик раку.	Ризики раку
4.	Оцінка та вирішення ризиків, приділяючи особливу увагу групам, які найбільше постраждали від пандемії, таким як люди з обмеженими можливостями.	Ризик COVID-19
5.	Активно підтримувати реінтеграцію, недискримінацію та адаптацію умов праці працівників, хворих на рак або тих, хто пережив рак.	СУ ОЗіБП
6.	Сприяти гендерним міркуванням у розробці, реалізації та звітності.	Гендерне насильство
7.	Активно боротися з небезпеками в системі охорони здоров'я, запроваджуючи та впроваджуючи безпечні робочі процедури та забезпечуючи відповідне навчання.	Ризики безпеки в системі охорони здоров'я
8.	Забезпечити покращене керівництво та навчання щодо оцінки ризиків та заходів із запобігання, зокрема для мікропідприємств.	Ризики для мікропідприємств
9.	Проводити навчання фермерів через консультаційні служби для фермерів, щоб підвищити їхні навички та обізнаність щодо правил охорони здоров'я та безпеки на фермах, включаючи безпечне використання хімічних речовин, зокрема засобів захисту рослин.	СУ ОЗіБП (правила охорони праці, включаючи хімічні речовини)

Таблиця 6 – Заходи Комісія ЄС для досягнення цілі "Покращення профілактики нещасних випадків і захворювань на виробництві"

№ з/п	Що буде робитися	З якою сферою пов'язано
1.	Сприяти підходу «Нульового Бачення» до смертей, пов'язаних з роботою, шляхом:	
1.1.	Покращення збору даних про нещасні випадки на виробництві та професійні захворювання, а також аналіз основних причин кожної смерті чи травми, пов'язаної з виробництвом;	СУ ОЗіБП (Підхід "Нульового Бачення")
1.2.	Створення спеціалізованої тристоронньої робочої групи «Нульового Бачення» ACSH та розробка цільових інформаційних дій та інструментів для підвищення обізнаності;	СУ ОЗіБП (Підхід "Нульового Бачення")
1.3.	Посилення правозастосування шляхом підтримки SLIC у підвищенні обізнаності щодо зменшення смертності, пов'язаної з роботою, на рівні компанії, обміну переліковими практиками та підтримкою підвищення кваліфікації для інспекцій праці	СУ ОЗіБП (Підхід "Нульового Бачення")
2.	Оновити правила ЄС щодо небезпечних речовин для боротьби з раком, репродуктивними та респіраторними захворюваннями шляхом:	
2.1.	Започаткування консультацій із соціальними партнерами щодо знижених граничних значень для зварювальних димів, поліциклічних ароматичних вуглеводнів, ізопрену та 1,4-діоксану (термін виконання – 2023 рік)	Небезпечні речовини
2.2.	Визначення пріоритетного переліку репротоксикантів, які мають бути розглянуті через відповідні директиви (термін виконання – 2021 рік)	Небезпечні речовини
3.	Надати оновлені рекомендації, зокрема щодо навчання, протоколів, нагляду та моніторингу, для захисту працівників від впливу небезпечних речовин (термін виконання – 2022 рік)	Небезпечні речовини
4.	Підготовка нагляду безпеки праці та охорони здоров'я в системі охорони здоров'я та догляду у співпраці з EU-OSHA (термін виконання – I квартал 2024 рік)	Система охорони здоров'я
5.	Підтримувати підвищення обізнаності щодо захворювань опорно-рухового апарату, раку та психічного здоров'я, а також домагань на робочому місці та гендерних упереджень.	Захворювання, гендерне насильство
6.	Запропонувати законодавчу ініціативу щодо запобігання та протидії гендерному насильству щодо жінок та домашньому насильству (термін виконання – 2021 рік)	Гендерне насильство

Таблиця 7 – Запрошення Комісії ЄС до соціальних партнерів для досягнення «Покращення профілактики нещасних випадків і захворювань на виробництві»

№ з/п	Що буде робитися	Сфера
1.	Розробити керівництво для системи охорони здоров'я, зосереджуючись, серед іншого, на захисті працівників від впливу небезпечних лікарських засобів, відкриваючи шлях для розробки "online tool for interactive risk assessment" (OiRA) спеціально для системи охорони здоров'я у співпраці з EU-OSHA.	Ризики небезпечних лікарських засобів

Крім того, скласти плани готовності до майбутніх криз у національних стратегіях ОЗіБП, включаючи розробку механізму координації між органами системи охорони здоров'я (МОЗ) та охорони здоров'я та безпеки праці. Також виникає потреба у розробці Керівництво для інспекторів праці щодо оцінки якості оцінки ризиків та заходів з керування ризиками відповідно до Директиви про біологічні агенти.

Аналіз за областями розвитку та покращення в сфері СУ ОЗіБП (табл. 9 і 10) дозволяє зробити висновок, що основним дієвим механізмом для підвищення готовності до будь-яких потенційних майбутніх криз здоров'я являється підвищення результативності СУ ОЗіБП та розробка заходів щодо зменшення інфекційних захворювань. Крім того, існує рекомендація із започаткування Інспекції праці (табл. 11).

Таблиця 8 – Кількість заходів, закликів та запрошень ЄК для цілі "Покращення профілактики нещасних випадків і захворювань на виробництві"

№ з/п	Область розвитку та покращення системи управління ОЗіБП	Заходи ЄК	Заклики до держав членів ЄС	Запрошення до соціальних партнерів	Всі заходи, заклики та запрошення	
					кількість	%
1.	СУ ОЗіБП	4	3	0	7	35
2.	Захворювання	1	0	0	1	5
3.	Небезпечні речовини	3	0	0	3	15
4.	Ризики	0	5	1	6	30
5.	Система охорони здоров'я	1	0	0	1	5
6.	Гендерне насильство	1	1	0	2	10
7.	Інспекція праці	0	0	0	0	0
Всього, в кількості		10	9	1	20	100
Всього, в відсотках (%)		50	45	5		
В підсумку, в кількості					20	

Таблиця 9 – Заходи Комісія ЄС в цілі-напрямку "Підвищення готовності до будь-яких потенційних майбутніх криз здоров'я"

№ з/п	Що буде робитися	Сфера
1.	Негайно розпочати поглиблену оцінку наслідків пандемії та ефективності ЄС СУ ОЗіБП для розробки надзвичайних процедур і вказівок для швидкого розгортання, впровадження та моніторингу заходів у сфері охорони здоров'я (термін виконання – 2021 рік)	Захворювання COVID-19
2.	Оновлення Рекомендації Комісії щодо професійних захворювань щодо включення COVID-19 (термін виконання – 2022 рік)	Захворювання COVID-19
3.	Розробити Керівництво для інспекторів праці щодо оцінки якості оцінки ризиків та заходів з керування ризиками відповідно до Директиви про біологічні агенти (термін виконання – 2022 рік)	Інспекція праці

Таблиця 10 – Заклики Комісії ЄС до заходів для цілі-напрямку "Підвищення готовності до будь-яких потенційних майбутніх криз здоров'я"

№ з/п	Заклик що повинно робитися	Сфера
1.	Скласти плани готовності до майбутніх криз у національних стратегіях ОЗіБП, включаючи імплементацію керівництва та інструментів ЄС	СУ ОЗіБП (Швидке реагування)
2.	Розробити механізми координації між органами системи охорони здоров'я та охорони здоров'я та безпеки праці (термін виконання - 2023 рік)	СУ ОЗіБП
3.	Посилити моніторинг та ефективні перевірки виконання зобов'язань щодо СУ БПіОЗ щодо сезонних працівників професій з підвищеним ризиком.	Інспекція праці
4.	Посилити співпрацю та обмін інформацією між інспекціями праці та іншими відповідними національними органами для покращення стандартів з безпеки праці	Інспекція праці

Таблиця 11 – Кількість заходів, закликів та запрошень ЄС для цілі-напрямку "Підвищення готовності до будь-яких потенційних майбутніх криз здоров'я"

№ з/п	Область розвитку та покращення системи управління СУ ОЗіБП	Заходи ЄС	Заклики до держав членів ЄС	Запрошення до соціальних партнерів	Всі заходи, заклики та запрошення	
					кількість	%
1.	СУ ОЗіБП	0	1	0	1	14,3
2.	Захворювання	2	0	0	2	28,1
3.	Небезпечні речовини	0	0	0	0	0
4.	Ризики	0	0	0	0	0
5.	Система охорони здоров'я	0	1	0	1	14,3
6.	Гендерне насильство	0	0	0	0	0
7.	Інспекція праці	1	2	0	3	42,9
Всього, в кількості		3	4	0	7	100
Всього, в відсотках (%)		42,9	57,1	0		
В підсумку, в кількості					7	

В результаті проведеного аналізу визначили основні пріоритети у стратегічному плануванні розвитку будь-якої організації, що передбачає формування відповідних цілей у системах управління охороною здоров'я і безпекою праці. При чому прагнення до зменшення травматизму і кількості професійних захворювань потребує спільне проектування технічних і соціальних систем, на основі відповідності поставленої основній стратегічній меті, яка стоять перед організацією на основі вимог Рамкової стратегії. В подальшому стратегічна мета дозволяє сформулювати завдання на тактичному і операційному рівнях підприємства, рис. 4.

Для прикладу: основна стратегічна ціль СУ ОЗіБП являється створення здорового і безпечного робочого місця, яка потребує відповідального управління, залученості керівного складу організації, формування культури безпеки на основі прийнятого підходу «Нуль травм».

Реалізація стратегічної мети передбачає формулювання необхідних задач на тактичному рівні, наприклад, складання плану реагування на надзвичайні

події чи розробки концепції нульового травматизму чи формування групи з інспекції праці, що дозволить угодити відповідні прийняті рішення на всіх рівнях і системах для зменшення травматизму, а також передбачить необхідну кількість ресурсів для реалізації стратегічних задумів для урахування поставлених стратегічних вимог. Наступний рівень – оперативний, де передбачено конкретні кроки з реалізації визначених задач з урахуванням наявних ресурсів. Обов'язково на цьому рівні виникає необхідність у оцінці професійних ризиків, проведення навчання працівників, моніторингу умов праці.

Як запобігти травматизму, виникненню надзвичайних ситуацій, зменшити кількість професійних захворювань. Питання досить складне, тому відповідь на нього знаходиться в різних глобальних міжнародних документах: концепції сталого розвитку чи рамковій стратегії з охорони здоров'я та безпеки праці. Проведений аналіз дозволяє визначити ключові елементи розбудови як національних стратегій, так і формування конкретних цілей для будь-якого підприємства.

Нажаль діюча система управління охороною здоров'я і безпекою праці на всіх рівнях сформована за принципом «коригувальних дій» (реактивним принципом), тобто реагування на небезпечні випадки

та ситуації, а не за принципом «запобіжних дій» (проактивним підходом), тобто профілактики небезпечних випадків та ситуацій, про що саме йдеться у Рамковій стратегії ЄС.

Рис. 4. Основні задачі на стратегічному, тактичному та оперативному рівнях управління охороною праці

Реактивне реагування на виклики і загрози у сучасних умовах є непридатним для запровадження сучасного інструментарію для зменшення травматизму [11, 12], оскільки виникає значне непорозуміння, несприйняття працівниками, а особливо їх керівниками необхідності змін, щодо до створення належних, безпечних і здорових умов праці.

Рамкова Стратегія СУ ОЗіБП ЄС 2021-2027 зосереджена на моделі оновленого бачення СУ ОЗіБП (рис. 3) і на трьох інтегрованих ключових цілях-напрямах, що дають синергетичний ефект в частині зменшення втрат життя та здоров'я працівників в ЄС: передбачення та управління змінами в новому світі праці, викликаними переходом на зелені та цифрові технології та демографічною ситуацією – старіння населення ЄС; покращення профілактики нещасних випадків і захворювань на виробництві; підвищення готовності до будь-яких потенційних майбутніх криз здоров'я. Це дозволяє сформувати необхідні стратегічні цілі для розвитку організацій: побудови відповідних систем управління, які забезпечать вирішення головної задачі будь якої організації є економічна складова - заробити кошти для прибутку та зменшити фінансові витрати через керування ризиками безпеки праці, здоров'я працівників і екологічної безпеки [13, 14, 15]. Зроблений висновок підтверджується сформованими цілями напрямками, щодо «передбачення та управління змінами» у Рамковій Стратегії СУ ОЗіБП.

Висновки

1. Рамкова Стратегія ЄС вимагає, щоб Державичлени ЄС розглянути питання ОЗіБП в цільових

напрямах: передбачення та управління змінами, покращення профілактики та готовності до майбутніх викликів в ОЗіБП ЄС в таких областях, як: система управління ОЗіБП, професійні ризики, небезпечні речовини, захворювання, система охорони здоров'я, гендерне насильство та інспекція праці.

2. На основі концепції з синергії ключових цілей-направків Рамкової Стратегії ОЗіБП пропонується нова модель для сталого розвитку організації де присутній є взаємозв'язок трьох складових: економічної, безпеки праці та екології більш характерних для організації, де край кожного кола зон безпеки праці та екологічної безпеки це кордон прийнятної ризику (втрат), зони економічного розвитку це нульовий прибуток.

3. Досягнення сталого розвитку організації вимагає використання відповідних заходів не лише на стратегічному рівні, який задається відповідними вимогами міжнародних нормативних актів, але й проектування їх на тактичний, а особливо на оперативний рівень діяльності організації з особливим наголосом на забезпечення й підтримку добробуту працівників, що спонукає формуванню усвідомленому відношенню до своїх зобов'язань.

4. Стратегія розвитку організації, вирішення тактичних задач для економічного росту та забезпечення якісного функціонування людини на операційному рівні дозволила сформувати відповідну систему управління безпекою праці та здоров'ям працівників, особливістю якої є забезпечення сталого розвитку, який базується на рівні розвитку організаційної культури.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Офіційний сайт International Labour Organization (ILO). World Statistic. The enormous burden of poor working conditions. Режим доступу: https://www.ilo.org/moscow/areas-of-work/occupational-safety-and-health/WCMS_249278/lang-en/index.htm.
2. Чорномаз, О.Б. (2016). Проблеми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія: Юридичні науки*, 845, 188-192. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn_2016_845_31.
3. Француз, А.Й., Лазебна, К.Ю. (2020). Механізми адоптації законодавства України до правової системи Європейського Союзу. *Правничий вісник Університету «КРОК»*, 38, 66-76. Режим доступу: <https://lbku.krok.edu.ua/index.php/krok-university-law-journal/article/view/248>.
4. Федунь, М. (2014). Адаптація законодавства України до стандартів Європейського союзу у сфері поводження з відходами. *Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини*, 36(2), 191-199. Режим доступу: https://intrel.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/09/VLNU_Mv_2014_362_23.pdf.
5. Мороз О.Б. (2020). Проблеми адаптації законодавства України до законодавства європейського союзу. *Альманах міжнародного права*, 23, 180-186. <https://doi.org/10.32841/IL.A.2020.23.03>.
6. Никифорова, О.А., Сидоренко, Г.Г. (2015). Проблеми трансформації національного законодавства в сфері охорони праці до стандартів ЄС. *Збірник наукових праць Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна. Транспортні системи та технології перевезень*, 10, 93-97. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpdnu_tstp_2015_10_17.
7. Гавриченко, Д.Г. (2022). Охорона здоров'я в умовах загроз від Covid-19: законодавчі механізми Європейського союзу. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування*, 33(72-1), 35-39. <https://doi.org/10.32838/TNU-2663-6468/2022.1/07>.
8. Dahler-Larsen, P., Sundby, A., Boodhoo, A. (2020). Can occupational health and safety management systems address psychosocial risk factors? An empirical study. *Safety Science*, 130, 104878. <https://doi.org/10.1016/j.ssci.2020.104878>.
9. Warman, D.J., Jia, H., Kato, H. (2022). The Potential Roles of Probiotics, Resistant Starch, and Resistant Proteins in Ameliorating Inflammation during Aging (Inflammaging). *Nutrients*, 14(4), 747. <https://doi.org/10.3390/nu14040747>.
10. Ставицький, А., Молоканова, К. (2020). Моделювання якості життя населення в Україні та країнах Європи. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*, 6(213), 20-31. <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2020/213-6/3>.
11. Gorgenyi-Hegyes, E., Nathan, R.J., Fekete-Farkas, M. (2021). Workplace Health Promotion, Employee Wellbeing and Loyalty during Covid-19 Pandemic-Large Scale Empirical Evidence from Hungary. *Economies*, 9(2), 55. <https://doi.org/10.3390/economies9020055>.
12. Schoukens, P., De Becker, E., Beke, S.J. (2015). Fighting social exclusion under the Europe 2020 strategy: Which legal nature for social inclusion recommendations? *International Comparative Jurisprudence*, 1(1), 11-23. <https://doi.org/10.1016/j.icj.2015.10.003>.
13. Becker, W., Norlén, H., Dijkstra, L., Athanoglou, S. (2020). Wrapping up the Europe 2020 strategy: A multidimensional indicator analysis. *Environmental and Sustainability Indicators*, 8, 100075. <https://doi.org/10.1016/j.indic.2020.100075>.
14. Pasimeni, F., Pasimeni, P. (2016). An Institutional Analysis of the Europe 2020 Strategy. *Social Indicators Research*, 127(3), 1021-1038. <https://doi.org/10.1007/s11205-015-1013-7>.
15. Anastasiou, A., Marietta, P. (2020). Sustainable Development at the Frames of the Strategy "Europe 2020". *Theoretical Economics Letters*, 10, 443-457. <https://doi.org/10.4236/tel.2020.103028>.

Received (Надійшла) 24.03.2023

Accepted for publication (Прийнята до друку) 31.05.2023

Analysis of the requirements of the eu framework strategy for occupational health and safety management systems

Vitaliy Tsopa, Serhii Cheberichko, Olena Yavorska, Oleg Deryugin, Olga Chencheva, Serhii Sukach, Dmytro Riezniak

Abstract. Purpose. The purpose is to study the requirements of the EU Framework Strategy for Safety and Health at Work for 2021-2027 to determine the main objectives of the occupational health and safety management system in the organization to improve the health and safety of workers. **Methodology.** For the research, formalized content analysis was used, which is a qualitative-quantitative method of studying documents, which consists in processing the text with further interpretation of the results. **Findings.** It has been established that in accordance with the EU Framework Strategy for Safety and Health at Work for the period 2021-2027, in order to increase the effectiveness of the health and safety management system in organizations, it is necessary to provide for change management, measures for the prevention of accidents and diseases at production and readiness for future potential challenges. It was determined that occupational health and safety management systems should reflect the assessment of occupational risks, the replacement (elimination) of hazardous substances from production technologies, protection against gender-based violence and the creation of labor inspections. It is proposed to include the goals of the EU Framework Strategy for Safety and Health at Work for 2021-2027 in the strategic plan of the organization's development, which will allow for the provision of appropriate measures at the tactical and operational level of the organization's management systems with an emphasis on ensuring and supporting the well-being of employees, which encourages formation of the conscious attitude of employees to their obligations. **Originality.** The scientific novelty consists in the scientific substantiation of the requirements for the development of a strategy for the development of the health and safety management system in the organization based on change management and readiness for future challenges and potential threats. **Practical value.** The practical value lies in the development of tasks that correspond to the organization's development strategy in accordance with the requirements of the EU Framework Strategy for Safety and Health at Work for 2021-2027.

Keywords: framework strategy, occupational health and safety system, occupational risk, danger.